Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
Journal of Gaziosmanpaşa University Faculty of Theology
7/2 (Aralık | December 2019)

Üniversite Öğrencilerinin İlköğretim Seçmeli Dersleri Hakkındaki Görüşleri

Opinions of University Students About Primary Education Elective Courses

Mehmet AYAS
Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Ana Bilim Dalı
Asst. Prof., Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Theology, Department of Religious Education
Tokat | Turkey
mehmet.ayas@gop.edu.tr
orcid.org/0000-0003-4197-5878

Makale Bilgisi	Article Information
Makale Türü | Araştırma Makalesi	Article Types | Research Article
Geliş Tarihi | 15 Kasım 2019	Received | 15 November 2019
Kabul Tarihi | 04 Aralık 2019	Accepted | 04 December 2019
Yayın Tarihi | 30 Aralık 2019	Published | 30 December 2019

Atıf | Cite as
Ayas, Mehmet. "Üniversite Öğrencilerinin İlköğretim Seçmeli Dersleri Hakkındaki Görüşleri [Opinions of University Students About Primary Education Elective Courses]". *guifd* 7/2 (Aralık 2019): 147-172
http://doi.org/10.5281/zenodo.3594052

İntihal | Plagiarism
Bu makale, iTenticate aracılığıyla taranmış ve intihal içermediği teyit edilmiştir.
This article, has been scanned by iThenticate. No plagiarism has been detected.

Copyright © Published by Tokat Gaziosmanpaşa University Faculty of Theology. Tokat, 60010 Turkey.
https://dergipark.org.tr/guifd

Öz

Günümüzde seçmeli dersler, artık okul programlarının bir parçası olarak yer almaktadır. İlk ve ortaöğretimde seçmeli ders çeşitliliğinin sağlanması sonrasında idareciler, öğretmenler, öğrenciler ve veliler ile seçmeli derslerin seçimi hakkında araştırmalar yapılmıştır. Ancak yükseköğretim öğrencilerinin bu konudaki görüşleri inceleme konusu yapılmamıştır. Üniversite öğrencilerinin, ileride öğretmen olma durumlarından dolayı ve öğrencilik sürecinde seçmeli derslerle muhatap olmaları nedeniyle, ilköğretim ikinci kademe seçmeli dersleri hakkındaki yaklaşımlarını tespit etmek gerekli görülmüştür. Bu amaçla tarama modelinde basit seçkisiz yöntemle örneklem oluşturulmuş ve hazırlanan anket katılımcılara uygulanmıştır. Çalışma neticesinde; katılımcılara göre, öğrencilerin seçmeli dersler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin %50,2'si seçmeli dersin seçiminin öğrenciye bırakılmadığını ifade etmiş, %78,7'si seçmeli derslerin faydasına inandıklarını belirtmişlerdir. Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Dersleri olan Kur'an-ı Kerim (%52,1), Siyer (%40) ve Temel Dini Bilgiler (%41,6) derslerini seçeceklerini yüksek oranlarda ifade etmeleri, araştırmanın bir başka verisidir. Derslerin tercih edilme sebebi olarak ise öğrencilerin %29 oranının çeşitli değişkenler açısından gerekli gördüklerini, %26,5'lik bir oranla da dini sebeple tercih ettiklerini beyan etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Eğitim, Yüksek Öğretim, İlköğretim, Seçmeli Dersler.

Abstract

Today, elective courses are now as a part of school programs. After providing the diversity of elective courses in primary and secondary education, researches were conducted on the selection of elective courses with administrators, teachers, students and parents. However, the views of higher education students on this subject were not examined. It is necessary to determine the approaches of university students about primary and secondary level elective courses due to their status as a teacher in the future and because they are subject to elective courses in the process of studentship. For this purpose, the sample was created by simple random method and the questionnaire was applied to the participants. As a result of the study; According to the participants, it was determined that students do not have enough information about elective courses. 50.2% of university students stated that the choice of the elective course was not left to the student, and 78.7% stated that they believed in the benefit of the elective courses. It is another data of the research that they express their choice of the courses of Quran (52.1%), Siyer (40%) and Basic Religious Studies (41.6%) which are elective courses in the field of Religion, Ethics and Values. They stated that 29% of the students considered it necessary in terms of various variables as a reason for preferring the courses, and they preferred a religious reason for 26.5%.

Keywords: Religious Education, Education, Higher Education, Primary Education, Elective Courses.

GİRİŞ

Eğitim, insanın doğumu ile başlayıp yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bir toplumun medeniyet seviyesi ile o toplumun eğitim sistemi arasında çok yakın bir bağ vardır.[1] Bir ülkenin medeniyet seviyesinin göstergesini oluşturan bütün değişkenler, bireylerin sahip oldukları yetenek ve yeterliliklere göre gelişim gösterir.[2]

Yaşanan hızlı değişim ve gelişim; toplumların yaşam biçimlerini, ihtiyaç duyulan birey özelliklerini etkilemekte ve gelişmeye zorlamaktadır. Her alanda olduğu gibi bütün alanların temelini teşkil eden eğitim alanında da gelişme ihtiyacı kendini göstermektedir.

Birey bir taraftan içinde bulunduğu toplumun bir üyesi olarak uyumlu bir yaşam için gerekli ilgi, beceri ve duygusal özellikleri bir bütün olarak kazanma; diğer taraftan da kendi ilgi ve yeteneklerini tanıma ve bunları geliştirme gayretindedir. Aynı zamanda birey hangi işleri daha iyi yapabileceğini yordayabilme ve gelecekteki eğitimini planlayabilmek için gerekli davranışları kazanma ihtiyacındadır. Eğitim kurumlarının sorumluluğu ise, birbirinden farklı özelikte olan öğrencilerin doğal olarak farklı olan ihtiyaçlarını, çeşitlendirilmiş eğitim programları uygulayarak karşılamaktır.[3]

Ertürk, günümüz toplumlarının dirik bir toplum olması sebebiyle sürekli bir değişim ve gelişim içinde olduğunu belirterek, bu hızlı gelişime uyum sağlayabilecek çeşitli becerilerle donatılmış çok yönlü bireylerin eğitilmesine gereksinim duyulduğunu ifade eder.[4] Beauchamp'a göre bireyleri çağın gerektirdiği ve ihtiyaç duyduğu şekilde yetiştirmenin önemli kurallarından biri belli bir yapı etrafında öğretim programları oluşturmaktır.[5] Programın esnek biçimde oluşturulması bu kuralı gerçekleştirmenin önemli göstergelerinden biridir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının dikkate alınabilmesi, bu programlarda esnekliğin sağlanmasına bağlıdır. Esnekliğin uygulamada en önemli göstergesi de seçmeli derslerdir.[6] Bireylerin çok yönlü yetişmesi ile ilgili başarı ise prog-

[1] Özlem Çakmak, "Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi", *Dicle Üüniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 11 (2008): 39; Bengü Çetin, *Eğitim ve Kalkınma İlişkisi: Türkiye Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 2014), 34.

[2] TÜBİTAK, "Türkiye'de Eğitimin Mevcut Durumu", erişim: 25 Kasım 2019, www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/eik/EK1.pdf.

[3] Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (EARGED), *Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Değerlendirilmesi Araştırması* (Ankara: MEB, 2008), 1.

[4] Selahattin Ertürk, *Eğitimde Program Geliştirme* (Ankara: Edge Akademi, 2013), 36.

[5] George A. Beauchamp, "Curriculum theory: Meaning, Development and Use", *Theory Into Practice* 21/1 (01 January 1982): 25.

[6] Ayhan Demir - Ahmet Ok, "Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki Öğretim Üye ve Öğrencilerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşleri", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (1996): 121.

ramın esnekliği ile beraber öğretim sürecini oluşturan unsurların yeterliliği ile de yakından ilgilidir.[7]

Eğitimin temel basamağı olan ilköğretim, bireylere temel beceri ve yeterliliklerin kazandırılmaya çalışıldığı öğretim aşamasıdır. Bu kademede öğrencilerin yetenek ve ilgilerinin belirlenmesi, bilgilendirilmesi ve bu doğrultuda gerektiğinde yönlendirilmesi önemlidir. Bireysel farklılıkları dikkate alma zorunluluğundan kaynaklanan seçmeli ders uygulamasının amacı da öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre gelişmelerini sağlamaktır. Seçmeli ders uygulamasına gelişmiş ülkelerde önem verildiğini de görmekteyiz.[8] Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 3. maddesinde: "Öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak amaçlanmaktadır".[9]

Seçmeli dersler artık okul programlarının önemli bir parçası olarak yer almaktadır. Farklı ilgi, ihtiyaç ve yeteneklere sahip öğrencilere programlarda kendi ihtiyaçları doğrultusunda ders seçenekleri sunulmaya çalışılmaktadır. Seçmeli derslerin aynı zamanda öğrencilere hayata hazırlayan pratik becerileri kazandıracak nitelikte olması da beklenmektedir.[10]

Zorunlu eğitimin 4+4+4 şeklinde kesintili bir biçimde uygulanmak üzere 12 yıl olarak kararlaştırılmasının akabinde, ilkokul ve ortaokullarda okutulacak haftalık ders çizelgesinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. Haftalık ders çizelgesinin zorunlu derslerine bazı dersler eklenirken, seçmeli dersler havuzu daha geniş hale getirmiştir.[11]

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 14. 08. 2012 tarihli ve 124 sayılı kurul kararı ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm öğretim kurumlarında ilk sınıflardan başlamak üzere aşamalı olarak seçmeli derslerin işlenmesine karar verilmiştir. Seçmeli ders uygulaması ile öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin ilköğretim kurumları (İlkokul ve Ortaokul) haftalık ders çizelgesine göre[12] ilköğretim

[7] Mevlüt Kaya, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Problemleri (Samsun: O.M.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* (2001): 77; Mustafa Köylü, "Çağdaş Bir Eğitim Yaklaşımı Olarak Aktif Eğitim Modeli (İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Türkiye'de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılanması ve Geleceği Sempozyumu* (Isparta: SDÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2004), 27-28.

[8] EARGED, *Seçmeli Dersler*, 3.

[9] Millî Eğitim Temel Kanunu (METK), *Resmi Gazete* 1739 (14.06.1973), Kanun No. 14574, md. 6.

[10] EARGED, *Seçmeli Dersler,* 2.

[11] TBMM (2012), 5/1/1961 Tarihli ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (http://www2.tbmm.gov.tr/d24/2/2-0358.pdf).

[12] Millî Eğitim Bakanlığı, "Haftalık Ders Çizelgeleri", erişim: 30 Ekim 2018, https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/dosya/6.

ikinci kademede her öğretim yılı için 6'şar saatlik seçmeli ders almaları istenirken, ilk kademede ve ortaöğretimde seçimlik derslerin saatleri değişiklik göstermektedir.

2013-2014 eğitim-öğretim yılından itibaren 5. ve 6. sınıflardan başlamak ve aşamalı olarak uygulanmak üzere Talim Terbiye Kurulu'nun 28.05.2013 tarih ve 22 sayılı Kurul Kararıyla[13] uygulamaya konulan haftalık ders çizelgesinde yer alan seçmeli dersler şunlardır: "Kur'an-ı Kerim; Hz. Muhammed'in Hayatı; Temel Dini Bilgiler; Okuma Becerileri; Yazarlık ve Yazma Becerileri; Yaşayan Diller ve Lehçeler (Adigece ve Abazaca); Yaşayan Diller ve Lehçeler (Kurmanca ve Zazaca); Yabancı Dil (Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce, Diğer); Bilim Uygulamaları; Bilişim Teknolojileri ve Yazılım; Matematik Uygulamaları; Görsel Sanatlar; Müzik; Spor ve Fiziki Etkinlikler; Drama; Zeka Oyunları; Halk Kültürü; Hukuk ve Adalet".

Seçmeli dersler yoluyla öğrencilere 5. sınıftan itibaren kendi tercihlerini yapabilen bir birey olarak demokratik tutum geliştirme açısından, eğitim süreçlerinde özgürce karar verme veya değiştirme hakkına sahip olmalarına fırsat verilmektedir. Ancak öğrenci ile birlikte süreçle ilgili ailenin de bilgilendirilmesi gereklidir. Gerektiğinde ders seçme süreci ailenin ve öğretmenlerin de rehberliği ile daha verimli olarak kullanılabilecektir.

1. Araştırmanın Problemi

İlk ve ortaöğretimde seçmeli ders çeşitliliğinin genişletilmesi ile birlikte paydaşlar ile seçmeli derslerin seçimi hakkında araştırmalar yapılmıştır. Ancak yükseköğretim öğrencilerinin bu konudaki görüşleri inceleme konusu olmamıştır. Bu amaçla üniversite öğrencilerinin, araştırmaya dahil edilen katılımcıların büyük çoğunluğunun gerek ileride öğretmen olma durumlarından dolayı konuya yaklaşımları, gerekse öğrencilik sürecinde seçmeli derslere muhatap olmaları nedeniyle, ilköğretim ikinci kademe seçmeli dersleri hakkındaki yaklaşımlarını tespit etmek için bir alan araştırması planlanmıştır. Seçimlik dersler ile ilgili tecrübeleri ve alana yönelik gelecek planlarının bu konudaki görüş ve tercihlerini değerli kılacağı düşünülmektedir. Araştırmanın problem cümlesini; "Üniversite öğrencilerinin ilköğretim ikinci kademe seçmeli derslerine ilişkin görüşleri nelerdir? " ifadesi oluşturmaktadır.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin seçmeli derslere ilişkin görüşlerini saptamak; öğrenciler tarafından en çok tercih

[13] Milli Eğitim Bakanlığı, "Geçmişten Günümüze Kurul Kararları ve Fihristleri", erişim: 30 Ekim 2018, https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-kurul-kararlari/icerik/152.

edilen dersleri ve tercih nedenlerini belirlemektir. Araştırmanın örtük amacı ise, lisans öğrencilerinin seçmeli dersler ile ilgili tutumlarını, seçmeli ders tercih nedenlerinden hareketle, anlamaya çalışmaktır.

Araştırmanın 2012-2013 öğretim yılında yeniden düzenlenerek uygulamaya konulan seçmeli dersler havuzunun geliştirilmesine öğretmen adaylarının anlayışını yansıtarak katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada, ilgili literatür araştırması ve yapılan gözlemlere bağlı olarak aşağıdaki hipotezlerin doğruluğu sınanmıştır. Hipotezlerdeki "seçmeli dersler" ibaresi "ilköğretim ikinci kademe" seçmeli derslerini ifade etmektedir.

1- Katılımcılara göre öğrenciler seçmeli dersler hakkında yeterli bilgiye sahiptir.

2- Katılımcılar seçmeli dersleri ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin kendi iradeleri ile seçmediklerini düşünmektedirler.

3- Katılımcılar seçmeli dersleri yararlı olarak görmektedirler.

4- Katılımcılar seçmeli derslerden ağırlıklı olarak din, ahlak ve değerler alanına yönelik dersleri seçmektedir.

5- Katılımcılar seçmeli dersleri kendilerine fayda sağlayacak, ilgi duydukları ve becerilerini geliştirecek derslerden tercih etmektedir.

4. Sınırlılıklar ve Uygulama

Bu araştırma; Gaziosmanpaşa Üniversitesi merkez kampüsünde bulunan fakülteler içerisinden rasgele seçilen 8 farklı fakülte öğrencileri ile anket tekniği uygulanarak yapılan alan araştırması ile sınırlıdır. Anket soruları 1(bir)'i açık uçlu soru olmak üzere toplamda 8 (sekiz) sorudan oluşmaktadır. Çalışmanın anket soruları, eğitim bilimi sahasında görev yapan ve konuyla ilgili çalışan uzman tarafından yapılan görüşmeler ile eğitim bilimi alanındaki çalışmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Anket uygulaması, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde; Nisan ve Mayıs ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan anketlerin bir kısmı merkez kampüs içerisinde bizzat araştırmacının kendisi tarafından uygulanmış, diğerlerinde ise, araştırmacı tarafından görevlendirilen sorumlulardan yardım alınmıştır.

Bu çalışmada sözü edilen "seçmeli dersler" ifadesi 2012/2013 öğretim yılında ilk ve ortaöğretimde yürürlüğe konulan seçmeli dersleri karşılamaktadır.

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli, Evren ve Örneklem

Araştırma tarama modeli esas alınarak planlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinin merkez kampüsünde 8 farklı fakültede öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı akademik yılda merkez kampüste 11.873 erkek ve 11.476 kız öğrenci olmak üzere toplam 23.349 öğrenci eğitim görmekteydi. Araştırmanın örneklemini ise, ilgili üniversitenin fakültelerinde çeşitli sınıflarda öğrenim gören, anketleri geçerli sayılan, 803 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemdeki 544 öğrenci öğretmen adayı olan fakültelerde okumaktayken, 259 öğrenci ise diğer fakülte öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem, eleman örnekleme ile rastgele seçilen öğrencilerden oluşturulduğundan araştırmanın veri toplama yöntemi de Basit Seçkisiz Örnekleme (Simple Random Sampling) olarak belirlenmiştir.[14]

Bu örneklemin yarısı (404 öğrenci) 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerden, 399 öğrenci ise diğer sınıf düzeylerinde olan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu sayının evreni temsil ettiği düşünülmektedir.

1.2. İlgili Literatür

Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde yeterli sayıda olmasa da çalışmaların 2013 yılı sonrasında yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Meydan, *Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, adlı çalışmasında, öğrencilerin seçmeli din eğitimi derslerini seçerken sahip oldukları motivasyon ve beklentilerini, derslerin ilk yılının ardından memnuniyet düzeylerini, derslerden edindikleri kazanımlara ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ile farklılaşan noktalara dair algılarını belirlemektedir.[15] Bahçekapılı, *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri* adlı çalışmasında; seçmeli dersler ile ilgili öğretmen, veli ve öğrencilerin görüşleri, ihtiyaçları ve beklentilerini tespit etmeye çalışmıştır. Neticede paydaşların beklentileri ile mevcut durum betimlenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.[16] Fuat Tanhan ve arkadaşları, *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu* bildiri kitabında seçmeli dersler olgusunu birçok yönden değerlendirmişlerdir. [17]

İlgili literatürün genellikle bazı seçmeli derslerin programlarının değerlen-

[14] Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2013), 132.

[15] Hasan Meydan, "Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (Erzurum, 2013): 234.

[16] Ayrıntılı bilgi için bk. Mehmet Bahçekapılı, *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri* (İstanbul: Yaygın Eğitim ve Kültür Derneği 2013).

[17] Ayrıntılı bilgi için bk. Fuat Tanhan v.dğr. *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu,* ed. Fuat Tanhan v.dğr. (Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013).

dirilmesine yönelik olduğu görülmektedir. Örneğin, Kaymakcan ve arkadaşları tarafından hazırlanan *Seçmeli Din Eğitimi Dersleri İnceleme ve Değerlendirme Raporu*, Din, Ahlak ve Değerler alanındaki derslerin öğretim programları incelenmiş ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. İncelemelerde bu derslere ait öğretim programlarında amaç, içerik, öğrenme öğretme süreçleri ile ölçme ve değerlendirme boyutlarının nasıl ele alındığına bakılmıştır. Ayrıca bu derslerin ortaokul ve lise öğretim programları kendi içerisinde karşılaştırılmıştır. [18] Eke tarafından yapılan *Seçmeli Bilim Uygulamaları Dersinin Fen Bilimlerinin Öğretimi Açısından Önemi* adlı çalışmada ise, *Bilim Uygulamaları* dersi içeriği çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.[19] Durdukoca ve Arıbaş tarafından yapılan bir araştırma, Bilişim Teknolojileri öğretmenlerinin Bilişim Teknolojileri dersi (1-8. Sınıflar) 5. basamak öğretim programının; kazanımlarına, kapsamına, öğretme-öğrenme sürecine değerlendirme öğesine ve geliştirilmesine yönelik görüş ve önerilerin belirlenmesine yönelik tespitler yer almıştır.[20] Bir başka araştırma Altun tarafından yapılan *Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklaşım* adlı çalışma olup, dersin seçmeli olmasının medya okuryazarlığı eğitiminin kapsamını ve etkililiğini azalttığı sonucuna varılmış, medya okuryazarlığı eğitiminin daha kapsamlı ve daha etkili bir şekilde ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.[21] Taş, İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıflar *"Seçmeli Ders Programlarının" Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi* adlı çalışmasında seçmeli derslerin programlarını öğretmen ve öğrenci görüşleri üzerinden incelemeye tabi tutmuştur. [22]

Literatürde üniversitelerdeki seçmeli dersler ile ilgili çalışmalar da yer almaktadır. Örneğin; Korukçu İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerini Etkileyen Faktörler adlı çalışmasında, öğrencilerin dersleri tercih etmelerine neden olan değişkenleri beş farklı ilahiyat fakültesi öğrencileri ile yaptığı alan araştırmasıyla ortaya koymuştur.[23] Demir ve Ok tarafından yapılan "Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki Öğretim Üye ve Öğrencilerinin Seçmeli

[18] Ayrıntılı bilgi için bk. Recep Kaymakcan v.dğr., *Seçmeli Din Eğitimi Dersleri İnceleme ve Değerlendirme Raporu*, (İstanbul: DEM, 2013).

[19] Canel Eke, "Seçmeli Bilim Uygulamaları Dersinin Fen Bilimlerinin Öğretimi Açısından Önemi", *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2013): 182-188.

[20] Şule Fırat Durdukoca – Sebahattin Arıbaş, "İlköğretim Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi 5. Basamak Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Malatya İli Örneği)". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8/1 (2011): 140-168.

[21] Adnan Altun, "Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklasım", *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 10/3 (Aralık 2009): 97-109.

[22] Ayrıntılı bilgi için bk. Bilge Sonay Taş, *İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıflar "Seçmeli Ders Programlarının" Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2004).

[23] Adem Korukçu, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerini Etkileyen Faktörler", *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10 (2012): 165-166.

Dersler Hakkındaki Görüşleri" adlı çalışmada, öğretim üyelerinin ve öğrencilerinin seçmeli dersler ile ilgili yaklaşımları ve beklentileri incelenmiştir.[24] Dündar ise, *"Ders Seçiminde Analitik Hiyerarşi Proses Uygulaması"* adlı araştırmasında, üniversite eğitiminde öğrencilerin seçmeli ders seçiminde dikkate aldıkları en önemli üç kriterin; dersin öğretim elemanın özellikleri, dersin adı ve içeriği, dersle ilgili öğrencilerden edinilen bilgiler olduğu sonucuna ulaşmıştır.[25]

İlgili literatür incelendiğinde seçmeli dersler ile ilgili, özellikle ilkokul ve ortaokullardaki uygulamalara ilişkin araştırmaların, genelde öğretmen-öğrenci görüşleri etrafında odaklandığı ve sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Bazı araştırmalar ise, üniversitelerdeki seçmeli ders uygulamalarına yöneliktir. İlkokul ve ortaokullarda 2012-2013 öğretim yılından itibaren genişletilerek uygulamaya konan seçmeli derslerin doğrudan paydaşları dışında eğitim alanında öğrenim gören kesimin de tutumları dikkate alarak incelenmesinin seçmeli derslerin değerlendirilmesinde geniş bir bakış açısı kazandıracağı ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI

Araştırmanın bu bölümünde, uygulanan anketle öğrencilerden elde edilen verilerin analizi neticesinde ulaşılan bulgular ve bunların yorumlarına yer verilmiştir. İlgili literatürün taranması ile yorumlar kısmı zenginleştirilmiştir. Öğrencilerin açık uçlu soruya verdikleri cevaplardan faydalanılarak yeni sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Anket formundan elde edilen bulguların frekans ve yüzde dağılımları SPSS 20 (Statistical Package for Social Science) istatistik paket programıyla çözümlenmiştir. Elde edilen veriler tablolar haline getirilerek yorumlanmıştır.

2.1. Ankete Katılan Öğrencilere Ait Bilgiler

Tablo 1: Öğrencilerin cinsiyetlerine ait bilgiler

Cinsiyet	N	%
Erkek	289	36,0
Kadın	514	64,0
Total	803	100,0

[24] Ayhan Demir – Ahmet Ok, "Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki Öğretim Üye ve Öğrencilerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşleri" *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (1996): 121-125.

[25] Süleyman Dündar, "Ders Seçiminde Analitik Hiyerarşi Proses Uygulaması", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 13/2 (2008): 217-226.

Tablo 1'de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlere göre dağılımları yer almaktadır. Tabloya göre, ankete katılan öğrencilerin % 36'sı erkek öğrencilerden, %64'ü kız öğrencilerden oluşmaktadır. Denekler arası dağılımın homojen olmaması örneklem seçiminde takip edilen yöntemden ve bazı anketlerin geçersiz sayılmasından kaynaklanmaktadır. Araştırma cinsiyetler arası seçmeli ders seçimindeki farklılaşmaları konu edinmediğinden, bu durum çalışmanın neticelerine olumsuz etki yapmayacaktır.

Tablo 2: Öğrencilerin sınıflarına ait bilgiler

Sınıf	N	%
1. sınıf	186	23,2
2. sınıf	212	26,4
3. sınıf	237	29,5
4. sınıf	168	20,9
Total	803	100,0

Tablo 2'de öğrencilerin sınıflarına göre dağılımı yer almaktadır. Tabloya göre, deneklerin %23,2'si 1. sınıfta, %26,4'ü 2. sınıfta, %29,5'i 3. sınıfta ve %20,9'u 4. sınıfta okumaktadır. Buna göre öğrenciler sınıflar bazında birbirinden çok farklı biçimde dağılmamaktadır. Pedagojik formasyon derslerinin 3. Sınıftan itibaren işlendiği dikkate alındığında %50,4'lük bir kesimin düşünsel bazda öğretmenlik mesleğine yöneldiği varsayılabilir. Diğer sınıflarda okuyan öğrencilerin verileri, öğrencilerin seçmeli derslere bakışı ve dersleri seçmedeki güdülenmelerini tespit etmede kullanılmıştır.

Tablo 3: Öğrencilerin fakültelerine ait bilgiler

Fakülteler	N	%
Eğitim Fakültesi	227	28,3
Fen-Edebiyat Fakültesi	129	16,1
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	137	17,1
İlahiyat Fakültesi	140	17,4
Ziraat Fakültesi	58	7,2
Mühendislik Fakültesi	76	9,5
Güzel Sanatlar Fakültesi	31	3,9
Sağlık Bilimleri Fakültesi	5	6,0
Total	803	100,0

Tablo 3'de öğrencilerin fakültelerine göre dağılımı yer almaktadır. Tabloya göre, öğrencilerin %28,3'ü Eğitim Fakültesinde, %16,1'i Fen-Edebiyat Fakültesinde, %17,1'i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, %17,4'ü İlahiyat Fakültesinde, %7,2'si Ziraat Fakültesinde, %9,5'i Mühendislik Fakültesinde, %3,9'u Güzel Sanatlar Fakültesinde, %0,6'sı Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmektedir. Buna göre öğrencilerin %82,8'i (Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi) öğretmen olma imkanı olan fakültelerde öğrenim görmektedirler. Bunlardan Eğitim Fakültesi ve İlahiyat Fakültesi lisans programı içerisinde pedagojik formasyon derslerini öğrencilerine verirken diğer fakültelerde öğrenciler bu dersleri program dışında Eğitim Fakültesinden almaktadır.

2.2. Ankete Katılan Öğrencilerin Seçmeli Dersler Hakkındaki Bilgileri

Tablo 4: Katılımcılara göre öğrencilerin seçmeli dersler hakkındaki bilgileri

Seçmeli dersler hakkında yeterli bilgileri var mı?	N	%N
Evet	213	26,5
Hayır	255	31,8
Kısmen	335	41,7
Total	803	100,0

Tablo 4'te katılımcılara göre ilköğretim öğrencilerinin, ilköğretim ikinci kademe seçmeli dersler hakkında yeterli bilgiye sahip olup olmadığına dair bilgilerin dağılımı yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin %26,5'i yeterli bilgiye sahipken, %31,8'i yeterli bilgilerinin olmadıklarını, %41,7'sinin ise kısmen bilgi sahibi olduklarını beyan ettikleri görülmektedir. Verilerden hareketle öğrencilerin seçmeli dersler ile ilgili yeterli bilgi sahibi olduklarını varsaydığımız 1 numaralı hipotezimiz, "evet" diyen öğrenciler baz alındığında, doğrulanmadığı gözlemlenmiştir. Bu açıdan katılımcılara göre seçmeli dersler ile ilgili öğrencilerin yeteri düzeyde bilgilerinin olmadığı ortaya çıkmaktadır. Ancak kısmen bilgi sahibi olduklarını ifade eden katılımcılar ile birlikte düşünüldüğünde, öğrencilerin seçmeli dersler hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları da belirtilebilir.

Taş; öğrencilerin seçmeli dersler konusunda istenilen düzeyde bilgilendi-

rilmediğini, öğrencilerin bilgilendirilmiyor ve az bilgilendiriliyor diyenlerin % 65,7'lik bir orana tekabül ettiğini ifade etmektedir.[26]

Korukçu da; öğrencilerin seçmeli dersler ile ilgili yeterli bilgilendirmeye sahip olmadıklarını, dersleri tanımadan ve içeriklerine dair herhangi bir fikir sahibi olmadan seçtiklerini, çeşitli üniversitelerde yapmış olduğu çalışmasında ifade etmektedir.[27] Yine Korukçu; seçmeli derslere yönelik öğrencilerin yeterli düzeyde danışmanlık hizmeti almadıklarını da belirtmektedir.[28]

Bahçekapılı çalışmasında; dersleri tanıma konusunda öğrencilere yönelik yapılan kısa bilgilendirmelerin yeterli olmadığını ifade etmektedir. Öğrencilerin önemli bir kısmının, derslerin içeriği, özellikleri, kolaylıkları ve seçilme koşulları gibi birtakım bilgilere sahip olmadan dersleri seçtikleri anlaşılmaktadır. [29]

Tanhan ve Zirek ise; seçmeli dersler konusunda öğrencilerin yeterli düzeyde bilgilendirildiği konusunda öğretmenlerin görüşlerinin olumlu olmadığını belirtmektedir.[30]

Uysal; ortaokullarda okutulan seçmeli dersleri okul yöneticisi, öğretmen ve öğrenci görüşlerini alarak değerlendirmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin seçmeli dersler hakkında kararsızlıkları ve derslerin amaçlarının yeterince anlaşılmadığı vurgulanmıştır.[31] Bu problemin çözümüne yönelik Uysal ; öğrencilerin ilgi, yetenek ve isteklerine göre seçmeli ders seçimlerini yapabilmeleri için okulların rehberlik servislerine önemli işlevlerin düştüğünü belirtmektedir.[32]

Yıldız ve Çezik; ortaokullarda okutulan seçmeli derslerin verimliliğine ilişkin öğretmen görüşleri üzerine yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin seçmeli dersler konusunda öğrencilerin yeterli düzeyde bilgilendirilmediğini, bilgilendirmenin derslerin isimleri üzerinde yapıldığını ifade etmişlerdir.[33]

[26] Taş, *İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıflar "Seçmeli Ders Programlarının" Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi,* 35.

[27] Korukçu, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerini Etkileyen Faktörler", 165-166.

[28] Korukçu, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerini Etkileyen Faktörler", 171.

[29] Bahçekapılı, *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri*, 75.

[30] Fuat Tanhan – Mehmet Serkan Zirek, "Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Seçmeli Ders Uygulamalarına Yönelik Görüşleri: Eğitsel Rehberlik Açısından Bir Değerlendirme", *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*, ed. Fuat Tanhan v.dğr., (Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013), 32-39.

[31] Birgül Uysal, *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2015), 48.

[32] Uysal, *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, 89.

[33] Hatice Yıldız - Bülent Çezik, "Ortaokullarda Okutulan Seçmeli Derslerin Verimliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri", *Millî Eğitim Dergisi* 216 (2017): 63.

Öğretimin ilköğretim evresinde öğrencilerin, gelişimlerindeki genel durum ve gelecekleri ile ilgili planlamalarında belirsizlik yaşamaları sebebiyle, bireysel yetenekleri doğrultusunda gerekli rehberliğe ihtiyaç duymaktadırlar.[34] Bu çerçevede seçmeli dersler için gerekli rehberliğin sağlanması ve ilgili dersler hakkında yeterli bilgilendirilmenin yapılması gereklidir. Bilgilendirmenin sadece öğrenciyi değil, aynı zamanda ders seçiminde etkin rolü olan velileri[35] de kapsaması ders seçiminin daha sağlıklı olmasını sağlayabilir. Öğrencilerin düşündükleri meslek ile seçmeli ders arasında ilişki kurularak bu işlev daha somut biçimde gerçekleştirilebilir.

Tablo 5: Derslerin seçimine ait bilgiler

Dersleri öğrenciler kendileri mi seçmektedir?	N	%
Evet	230	28,6
Hayır	403	50,2
Kısmen	170	21,2
Total	803	100,0

Tablo 5'te üniversite öğrencilerine, ilköğretimde seçmeli derslerin seçiminin öğrencilere bırakılıp bırakılmadığına yönelik ifadeleri yer almaktadır. Tabloya göre, öğrencilerin %28,6'sı seçmeli derslerin seçimini öğrencinin kendisinin yaptığını belirtirken, %50,2'si ders seçimlerini öğrencinin kendisi tarafından yapılmadığını belirtmiştir. %21,2'si ise, seçmeli ders seçiminin kısmen öğrenciler tarafından yapıldığını belirtmişlerdir. Buna göre üniversite öğrencileri seçmeli derslerin seçiminde öğrencilerin rolünün olmadığını düşünmektedirler. Böylece 2 numaralı hipotezimiz olan "katılımcıların seçmeli dersleri öğrencilerin kendi iradeleri ile seçtiklerini düşünmemektedir." ifadesi doğrulanmıştır.

Taş ilgili çalışmasında; seçmeli derslerin seçiminde öğrencilerin etkin olduğu görüşünü sadece %1,3'lük bir kesim ifade etmiştir. Buna göre, %98,7'lik bir oranla öğrenciler seçmeli derslerin kendi inisiyatifleri dışında seçildiğini belirtmektedir. Aynı araştırmada öğretmenler ve öğrencilerin yüksek bir oranla

[34] Gülten Ülgen, "İlköğretim Okullarının. 6, 7, 8. sınıflarında Seçmeli Dersler", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8 (1992): 107-108.

[35] Uysal, *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, 47.

seçmeli dersler konusunda öğrencilerin fikirlerinin alınması gerektiğini ifade ettikleri tespit edilmiştir.[36]

Milli Eğitim Bakanlığının yaptırdığı araştırmada öğrencilerin istedikleri dersleri seçememekten şikâyetçi oldukları belirtilmiştir. Öğrenciler seçmeli derslerin belirlenmesinde kendi görüşlerinin alınmasını istemişlerdir[37]. Okul müdürlerine göre okullarda seçmeli derslerin belirlenmesinde dikkate alınan faktörler arasında öğrenci görüşleri 3. sırada yer almaktadır.[38]

Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu sonuç bildirgesinde şöyle denilmektedir: "Seçmeli derslerin seçim süreci önemli bir sorun alanına dönüşmektedir. Ya okul yönetimleri istekleri veya imkânları doğrultusunda karar vermekte veya seçim velinin talebine bırakılmaktadır. Bu yönüyle seçmeli derslerin öğrencilerin ilgileri, ihtiyaçları ve kabiliyetleri doğrultusunda seçilemediği ve zorunlu seçmeli ders konumuna sokulduğu gözlenmektedir".[39]

Turğut'un çalışmasında, öğretmenler seçmeli derslerin seçiminde %60,3'lük bir oranla idare ve velilerin inisiyatifinin olduğunu ifade etmişlerdir. Turğut; bu verileri öğrencilerin seçmeli dersler hakkında yeterli derecede bilgilendirilmemesinin nedeni olarak görmektedir.[40]

Bahçekapılı seçmeli derslerin seçiminde öğrencilerin daha çok aileleri tarafından yönlendirildiğini belirtmektedir. Aynı çalışmada öğrenciler, dersleri seçme nedenleri arasında okul idaresinin paket program uygulaması olduğunu vurgulamışlardır.[41]

Meydan din, ahlak ve değerler alanına ait seçmeli dersleri öğrencilerin gözüyle değerlendirdiği çalışmasında; öğrencilerin %69,7'sinin kendi isteğiyle dersleri seçtiklerini ifade etmektedir. İlgili çalışmadaki örneklemi oluşturan okulların din eğitimi veren okullar olmaması dikkate alındığında öğrencilerin kendi istekleri ve ilgileriyle din, ahlak ve değerler alanına ait seçmeli dersleri seçmeleri, üzerinde çalışılması gereken bir durumdur. Bu öğrencilerin ancak %5'inin seçtikleri alana yönelik bir meslek düşündükleri, çalışmanın bir diğer verisidir.[42] Benzer bir durumu, Gündoğdu'nun çalışmasında da görmek müm-

[36] Taş, *İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıflar "Seçmeli Ders Programlarının" Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, 36.

[37] EARGED, *Seçmeli Dersler,* 14.

[38] EARGED, *Seçmeli Dersler,* 25.

[39] Fuat Tanhan v. dğr., *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu,* (Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013), 130.

[40] Engin Turğut, "Rehberlik İlkeleri Açısından Seçmeli Ders Sürecinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu,* ed. Fuat Tanhan v.dğr., (Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013), 90-92.

[41] Bahçekapılı, *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri*, 154, 174.

[42] Hasan Meydan, "Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (2013): 233-234.

kündür. Herhangi bir mesleğe yönelik olmayan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin din ve ilahiyat alanında eğitim alıp almama isteğinin bu tercihlerde hiçbir etkisinin olmadığı ifade edilmektedir.[43] Öğrencilerin bu dersleri tercih etmede psikolojik faktörlerin etkin unsurlar olduğu vurgulanarak, ders seçiminde öğrencinin isteğinin ön planda olduğu yaklaşımı verilmektedir.

Uysal yaptığı çalışmasında seçmeli derslerin seçiminde, öğrencilerin %75,95'inin başkalarının görüşlerine başvurduğunu belirtmişlerdir. "Başkaları"nın kim olduğu sorusuna yanıt olarak öğrencilerin büyük kısmının velilerini işaret ettikleri ifade edilmektedir.[44]

Karagözoğlu seçmeli derslerin seçiminde öğrencilerin %34,5'inin kendilerinin etkin olduğunu belirtir. Bu açıdan öğrencilerin kendi istek ve ilgileri doğrultusunda dersleri seçmediklerini ifade etmek mümkündür.[45]

Akay ve arkadaşları seçmeli dersler hakkında öğretmenlerin görüşlerini incelediği araştırmasında öğretmenlerin %41'inin seçimde ailenin etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Aynı çalışmada öğrencilerin dersleri seçme nedeni olarak ailelerini gösterme oranı %69'dur.[46]

Elde edilen bulgulardan farklı olarak Yıldız ve Çezik Sivas ili merkeze bağlı beş ortaokulda 25 öğretmen ile yaptığı *"Ortaokullarda Okutulan Seçmeli Derslerin Verimliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri"* adlı çalışmada, "öğretmenlerin büyük çoğunluğu seçmeli dersler belirlenirken öğrencilerin görüşlerinin alındığını belirtirken, iki öğretmen fikrinin alınmadığını, iki öğretmen ise kısmen alındığını, bir öğretmen ise bilmediğini ifade etmiştir. Bazı öğretmenler öğrencilerin fikrinin alındığını fakat okulun da fiziki yapısının, sınıf durumunun seçmeli derslerin seçilmesinde etkili olduğunu ifade etmiştir." demektedir[47].

Bu alanda yapılan araştırmalara bakıldığında genel olarak seçmeli derslerde öğrencilerin kendi isteklerinin ön planda olmadığı ifade edilebilir. Araştırmamızda üniversite öğrencilerinin de aynı kanıyı taşıdıkları görülmektedir. Öğrencilerin ilgi, istek ve becerilerine yönelik olarak planlanan seçmeli dersler mantığının bu açıdan istenileni tam anlamıyla karşılayamayacağını söyleyebi-

[43] Yusuf Bahri Gündoğdu, "Seçmeli Din Derslerini Tercih Eden Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörler", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/2 (2015): 153.

[44] Uysal, *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, 47.

[45] Nazike Karagözoğlu, "Ortaokul 5. Sınıflarda Tercih Edilen Seçmeli Dersler ve Tercih Nedenlerinin Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5/1 (2015): 77.

[46] Yasin Akay v.dğr., "Ortaokul 5. ve 6. Sınıf Öğrenci ve Öğretmenlerinin Seçmeli Derslere İlişkin Görüşleri", *Elementary Education Online*, 15/1 (2016): 8, 10.

[47] Yıldız - Çezik, "Ortaokullarda Okutulan Seçmeli Derslerin Verimliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri", 61.

liriz. Bu, gelişim dönemlerinde öğrencilerin yönlendirilmesi beklenen bir durum olmasıyla birlikte gerekli ve yeterli bilgilendirilme yapılmadan öğrencinin seçmeli dersi seçmeye sadece yönlendirilmesi ya da seçmek zorunda bırakılması seçmeli ders anlayışının amaçlarını gerçekleştirmede sorunlar oluşturması olasıdır. Bu olasıklardan bir tanesi de dersin verimliliğine etki ettiği bilinen öğrencilerin dersi ciddiye almama problemidir.[48]

Tablo 6: Öğrencilerin seçmeli dersleri yararlı bulup bulmamasına ait bilgiler

Seçmeli dersler yararlı mı?	N	%
Evet	632	78,7
Hayır	170	21,2
Total	803	100,0

Tablo 6'da üniversite öğrencilerinin seçmeli dersleri yararlı bulup bulmadıklarına yönelik ifadeleri yer almaktadır. Tabloya göre, öğrencilerin %78,7'si seçmeli dersleri yararlı bulurken, %21,2'si bu dersleri yararlı bulmamaktadır. Bu sonuca göre 3 numaralı hipotezimiz olan "Seçmeli dersleri yararlı olarak görmektedirler." ifadesi doğrulanmış olmaktadır.

Taş; ilgili araştırmasında öğretmenlerin %83,9'u seçmeli dersleri gerekli bulurken, %66,1'i yararlı bulmaktadır. Aynı durum öğrencilerin %77,4'üne göre gerekli, %79,5'ine göre yararlı görülmektedir.[49] Hem öğretmenler hem de öğrenciler, seçmeli ders uygulamasının mutlaka olması gerektiği yönünde beyanda bulunurken, seçmeli derslerden elde edilen yarar konusunda aynı düzeyde bildirimde bulunmamışlardır. Ancak yine de öğretmen ve öğrencilerin büyük çoğunluğu seçmeli derslerin yararına inanmaktadır.

Korukçu çalışmasında öğrencilerin seçmeli dersleri %42,6 oranında önemli gördüklerini belirtmiştir. Seçmeli derslerin uzmanlığa ve mesleğe katkı sağlaması konusunda öğrencilerin %46,1 oranında olumlu görüş belirterek bu derslerin faydasına inandıklarını ifade eder.[50]

Bahçekapılı'nın din, ahlak ve değerler alanındaki seçmeli dersler üzerine yapmış olduğu araştırmasında, öğrenciler başta olmak üzere veli ve öğret-

[48] Taş, *İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıflar "Seçmeli Ders Programlarının" Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, 39.
[49] Taş, *İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıflar "Seçmeli Ders Programlarının" Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*, 35.
[50] Korukçu, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerini Etkileyen Faktörler", 176.

menlerin de bu alana ait derslerden memnun oldukları ve fayda sağladıkları belirtilmektedir.[51]

Turğut'un çalışmasında; öğretmenlerin %77,6'sı seçmeli dersleri gerekli bulurken, %91,3'ü faydalı bulmaktadır.[52]

Meydan öğrencilerin din, ahlak ve değerler alanına ait seçmeli dersleri seçmekten memnuniyet duyduklarını %77,3'lük bir oranla ifade ettiklerini belirtir.[53]

Uysal; yaptığı çalışmada seçmeli dersleri yöneticilerin %40'ının, öğretmenlerin %50'sinin ve öğrencilerin %55,8'inin gerekli bulduklarını ifade etmektedir. Seçmeli dersleri yararlı bulma oranları ise yöneticilerde %46,7, öğretmenlerde %52'1 ve öğrencilerde %64,3'dür.[54] Yöneticilerin seçmeli dersleri gereksiz ve faydasız görmesi, üzerinde çalışılması gereken bir durumdur. Öğretim sürecinde bu derslere yönelik öğretmen ve ortam sağlanması hususundaki zorluklar yöneticilerin fikirlerinin bu yönde beyanda bulunmalarına zemin hazırlamış olabilir. Ancak öğretmenler ve öğrenciler seçmeli dersleri gerekli ve faydalı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Yıldız ve Çezik; örneklemini oluşturan öğretmenlerin yarısının bu derslerin faydasına inanmadıklarını belirtmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin seçmeli derslere zorunlu dersler kadar önem vermediklerini de ifade etmektedir. İlgili araştırmanın bir diğer verisi de öğretmenlerin yarıdan fazlasının bu derslerin verimli işlenmediği yönünde kanaatleri olduğunu ifade eder.[55] Bu bize öğretmenlerin seçmeli dersleri faydasız olarak görme sebebinin dersin verimliliği ile alakalı olabileceğini düşündürtmektedir.

Araştırmamızdan elde edilen bulgular ile bu alanda yapılan diğer çalışmalarda elde edilenler birbirlerini desteklemektedir. Öğrenciler başta olmak üzere diğer paydaşlar seçmeli derslerin gerekliliği ve yararlılığı konusunda hem fikirdirler. Konuyla ilgili olumsuz görüşlerin ise, seçmeli derslerle ilgili alt yapının hazır olmamasından ve uygulamada karşılaşılan bir takım eksiklik ve aksaklıklardan kaynaklandığı söylenebilir.

[51] Bahçekapılı, *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri*, 76, 166, 195.
[52] Turğut, "Rehberlik İlkeleri Açısından Seçmeli Ders Sürecinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", 91-92.
[53] Meydan, "Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", 236.
[54] Uysal, *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, 49-55.
[55] Yıldız – Çezik, "Ortaokullarda Okutulan Seçmeli Derslerin Verimliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri", 68-69.

Tablo 7: Seçilen derslere ait bilgiler

	Dersler	N	%
1	Kur'an-ı Kerim	418	52,1
2	Siyer	321	40,0
3	Temel Dini Bilgiler	334	41,6
4	Okuma Becerileri	108	13,4
5	Yazarlık ve Yazma Becerileri	48	6,0
6	Yaşayan Diller ve Lehçeler	34	4,2
7	İletişim	199	24,8
8	Yabancı Diller	215	26,8
9	Bilim Uygulamaları	101	12,6
10	Bilişim Teknolojileri ve Yazılım	113	14,1
11	Matematik Uygulamaları	130	16,2
12	Görsel Sanatlar	70	8,7
13	Müzik	90	11,2
14	Spor ve Fiziki Etkinlikler	173	21,5
15	Drama	55	6,8
16	Zeka Oyunları	171	21,3
17	Halk Kültürü	58	7,2
18	Hukuk ve Adalet	107	13,3
19	Çevre ve Bilim	68	8,5
20	Düşünme Eğitimi	187	23,3
21	Medya Okur-Yazarlığı	40	5,0

Tablo 7'de araştırmamız kapsamındaki katılımcıların seçtikleri derslere ait veriler yer almaktadır. Öğrencilerden anketin bu bölümünde istedikleri dört (4) adet ders seçmeleri istenmiştir. Bu sebeple toplamda seçilen ders sayıları katılımcıların sayılarından fazla çıkmaktadır. Her bir dersin seçilme sayısı ve yüzdesi toplamdaki denek sayısı ile oranlanarak verilmiştir. Tabloya göre Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Dersleri olan Kur'an-ı Kerim, Siyer ve Temel Dini Bilgiler derslerinin sırasıyla %52,1, %40,0 ve %41,6 gibi yüksek oranlarda öğrenciler tarafından tercih edildiği görülmektedir. Bu alandaki derslere gösterilen ilginin öğrencilerin inanç ve değerleri konusundaki hassasiyetine bağlanabilir. (İlahiyat fakültesi öğrencilerinin kendi alanlarına

yönelik olması sebebiyle bu derslerin tamamını seçtiklerini varsayarak denklemden bu öğrencileri çıkarsak bile, bu derslerin seçilme yüzdesi, Kur'an-ı Kerim dersi bazında, % 35'in altına düşmemektedir.) Belirtilen dersleri %26,8 yüzdesiyle Yabancı Diller, %24,8 ile İletişim, %23,3 ile Düşünme Eğitimi, %21,5 ile Spor ve Fiziki Etkinlikler ve %21,3 ile Zeka Oyunları ve diğer dersler takip etmektedir. Bu verilere göre 4 numaralı "Seçmeli derslerden ağırlıklı olarak din, ahlak ve değerler alanına yönelik dersleri seçmektedir." şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

Meydan ilgili araştırmasında öğrencilerin din, ahlak ve değerler alanındaki derslerden Kur'an-ı Kerim dersinin seçilme yüzdesini %45,9 olarak tespit eder ve Türkiye genelinde bu dersin, Matematik Uygulamaları dersinden sonra, öğrencilerin en çok seçtikleri 2. sıradaki ders olduğunu ifade eder.[56]

Tanrıverdi ve Kardaş yaptıkları araştırmada; öğrencilerin seçmeli derslerden en çok Kur'an-ı Kerim dersini, ikinci sırada Spor Etkinliklerini üçüncü sırada ise Matematik dersini seçtiklerini belirtir.[57]

Karagözoğlu öğrencilerin seçmeli derslerden sırasıyla Matematik Uygulamaları, Kur'an-ı Kerim, Yabancı Dil ve Spor ve Fizik Etkinlikler derslerini seçtiklerini belirtir.[58]

Uysal'ın yaptığı çalışmasında; ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sınıflar bazında en çok tercih ettikleri seçmeli derslerin farklılık gösterdiğini görmekteyiz.[59] Ancak toplamda en çok tercih edilen ders Matematik olurken, onu Spor Etkinlikleri, İngilizce ve dördüncü sırada Kur'an-ı Kerim dersi takip etmektedir. Bu sıralama öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar bazında farklılaşmaktadır. Bunun temel sebebi olarak öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda tercihte bulunmuş olabilecekleri düşünülebilir.

Milli Eğitim Bakanlığının 2014/2015 öğretim yılı için seçmeli derslerin seçilme durumuyla ilgili paylaştığı verilerde öğrencilerin ilk sırada Matematik Uygulamaları dersini, ikinci sırada Yabancı Dil dersini ve peşinden Kur'an-ı Kerim dersini seçtikleri görülmektedir.[60] Bu durumun öğrencilerin uzun bir sınav sürecinin başında yer almalarından kaynaklandığı söylenebilir. Öğrenci-

[56] Meydan, "Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", 236.

[57] Selami Tanrıverdi – Ferhat Kardaş, "Öğretmenlerin, İdarecilerin ve Okul Psikolojik Danışmanlarının Ortaokullarda Seçmeli Ders Sürecine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi", *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*, ed. Fuat Tanham v.dğr. (Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013), 84.

[58] Karagözoğlu, "Ortaokul 5. Sınıflarda Tercih Edilen Seçmeli Dersler ve Tercih Nedenlerinin Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", 74.

[59] Uysal, *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, 41.

[60] www.memurlar.net, "Ortaokulların Seçmeli Ders İstatistikleri", erişim: 17 Kasım 2019, https://www.memurlar.net/haber/464090/ortaokullarin-secmeli-ders-istatistikleri.html.

lerin kendilerini sınavlarda başarılı kılacak alanlara yönelmeleri doğal bir süreçtir. Bu nedenle öğrenciler, kendileri için gerekli ve ihtiyaç olan derslerin, onları sınavlara hazırlayacak dersler olması nedeniyle tercihlerini bu yönde kullanmış olabilirler.

Üniversite öğrencilerinin ilköğretim dönemindeki şartlara mecbur kalmaksızın tercih edebilecekleri dersleri incelediğimizde, öğrencilerin kendi alanlarına yönelik becerilerini geliştirebilecek, uygulamaya dönük dersleri tercih ettiklerini görmekteyiz. Bu durum çalışmamızın örtük amacı olarak belirlediğimiz üniversite öğrencilerinin seçmeli ders tercihlerinde onları neyin daha çok motive ettiğini betimlememize yardımcı olabilir. Bu açıdan seçmeli derslerin (Tablo 7'de % 20'nin üzerindeki oranlarda) alana yönelik uygulama içeren, pratik yönü bulunan ve becerilerini geliştirecek içeriklere sahip olması gerektiği fikrine varabiliriz.

Tablo 8: Derslerin seçilme nedenlerine ait bilgiler

Dersi Seçme Nedenleri	N	%
Dini	213	26,5
Eğlenceli	13	1,6
Gelişimsel	43	5,4
Yararlı	133	16,6
Gerekli	233	29,0
İlgi alanı	167	20,8
İstemeyen	1	,1
Total	803	100,0

Tablo 8'de öğrencilerin dersleri seçme nedenleri yer almaktadır. Bu veriler ankette açık uçlu soru şekilde sorulmuş ve öğrencilerin cevapları kısa başlıklar halinde gruplandırılarak nicel veriye dönüştürülmüştür. Öğrencilerin seçme nedenlerini ifade ederken vurguladıkları temel nedenden hareketle bu ifadeler kodlanmıştır. Bu verilerdeki ifadeler nitel veri olarak diğer başlıkta paylaşılacaktır. Tabloya göre, öğrencilerin %29'u seçtikleri dersleri çeşitli sebeplere bağlı olarak gerekli görmektedirler. %26,5'i dini gerekçeler ile %20 ,8'i ilgi duyduklarını belirterek, %16,6'sı faydasına inandıkları için, %5,4'ü gelişimlerine katkı sağladıkları için, %1,6'sı eğlenceli vakit geçirmek için bu

dersleri seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğrenci de seçmeli dersleri zaman alıcı ve gereksiz yorgunluğa sebebiyet verdiği için tasvip etmediğini belirtmiştir. Bu verilere göre 5 numaralı "Seçmeli dersleri kendilerine fayda sağlayacak, ilgi duydukları ve becerilerini geliştirecek derslerden tercih etmektedir." hipotezi, tercih sebebi olarak "gerekli" ifadesini kullananlar açısından kısmen doğrulanmıştır.

2.3. Derslerin Seçilme Nedenlerine Ait İfadeler

Araştırmada kullanılan son soru seçmeli derslerin seçilme nedenlerini belirlemek üzere sorduğumuz açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Tablo 8'de nicel veri elde etmek üzere 6 farklı kategoride kodlanan bu bilgilerin öğrencilerin ifadeleri ile karşılıkları bu başlık altında örneklendirilmiştir.

a. Dersi seçme gerekçesini dini ihtiyaç ve gerekçelere dayandıran öğrencilerden bazılarının ifadeleri aşağıda verilmiştir.

Ö304: "Dini konularda en azından temel atılmalı. Matematik dersini ise sevdiğimden ve ilgi duyduğumdan."

Ö306: "Evvela dinimizi öğrenmeliyiz."

Ö311: "Öğrencilerin öncelikle temel dini bilgilerle bilgilendirilmesi gerekiyor. Kendimize yabancılaşmaya karşı önemli."

Ö320: "Dini alanda pek bilgim olmadığını düşünüyorum."

Ö361 "Temel dini bilgiler her insan için gereklidir. Resim çizmek de ilgimi çekiyor."

Ö366: "Her ne kadar eğitim fakültesinde okuyorsam da, hep ilahiyat fakültesinde okumak istemişimdir. Dini ilimlere olan ilgim hiç bitmedi."

Ö691: "Dinini düşünerek kavrayan, kavradığını çevresine aktarabilen ve çağa ayak uydurabilen bireyler yetiştirmek için."

b. Dersi seçme gerekçesini eğlenceli (rahatlatıcı) gerekçeye dayandıran öğrencilerden bazılarının ifadeleri;

Ö310: "Öğrenciler için aktif olabilecekleri ve rahatlatıcı çalışmalar sağladığından."

Ö701: "Daha rahatlatıcı olduğu için."

Ö715: "Alanımdan farklı alanlarda seçmek istediğimden."

Ö88: "Hoşuma gitti bunları seçtim. Belli bir nedeni yok. Daha faydalı olabilir."

Ö187: "Eğlenceli olduğu için."

c**. Dersi seçme gerekçesini gelişimsel ihtiyaçlara dayandıran öğrencilerden bazılarının ifadeleri**;

Ö694: "Öğrencilerin farklı alanlardaki yeteneklerini keşfedebilmesi için."

Ö696 : "Kişinin gelişimi için gerekli olan dersler."

Ö710: "İlköğretimlerde okumanın geliştirilmesi geleceği yönlendirmede temeldir. Böylece çocuk gelişir ve topluma karışan birey olur."

Ö80: "Bireylerin kişisel gelişiminin ve dini gelişiminin yeterli seviye çıkartılması için."

Ö190: "Öğrencilerin bilişsel zekalarını geliştirdiğini düşündüğüm için."

d. Dersi seçme gerekçesini yararlı olacağı kanaatine dayandıran öğrencilerden bazılarının ifadeleri;

Ö309: "Güncel hayatta daha yararlı olacağını düşündüğümden."

Ö325: "Daha bilgili, kültürlü ve sağlıklı sportif bireyler yetişmesinde daha yararlı olacağını düşünüyorum."

Ö672: "Hayat boyu bunlar lazım olacağı için seçtim."

Ö635: "İş ararken zorluk çekmemek için."

Ö42: "İnsanları farklı uygulamalara yöneltirsek alışılmışın dışında daha faydalı olacağını düşünüyorum."

Ö685: "Çünkü bunları seviyorum."

Ö720: "Bu gibi derslerin çocukların düşünce dünyalarını zenginleştireceğini düşünüyorum. Gelecekte bireye kendini tanıtan, aktivitelere sahip dersler olduğu için."

e. Dersi seçme gerekçesini çeşitli biçimlerde gerekli olduğunu ifade eden öğrencilerden bazılarının ifadeleri;

Ö321: "Gerekli olduğunu düşündüğümden."

Ö322: "Teknoloji çağında yaşıyoruz."

Ö365: "Öncelikle iletişim kurmayı bilmiyor öğrenciler. İletişim kuramayan insan bir şey öğrenemez. Çevresini tanımayan insan bir şey öğrenemez. Bu dersler seçmeli değil zorunlu olmalı."

Ö40: "Kendimde eksik gördüğümden. İleride çok yararı olacağını düşündüğümden bilmem gerektiğini düşünüyorum."

Ö716: "Öğrencilerin bu dersler ile karar verme yetisi ve beceresi kuvvetli olacaktır.

f. Dersi seçme gerekçesini İlgi duyduğu ve sevdiği konular olarak gören öğrencilerden bazılarının ifadeleri;

Ö362: "İlgimi çeken dersler, bir dil bir insan."

Ö367: "Bizlere verilen seçmeli dersler, özellikle seçilmiş gibi. İnternetten bakıyorum çok sayıda seçmeli ders var. Ancak biz sadece 4 dersten 3 ünü seçebiliyoruz. Belki almak istediğim seçmeli dersi alsam, ilgim doğrultusunda yeni şeyler keşfedebileceğim. Bu tür kısıtlamalara kızıyorum."

Ö368: "Çünkü bilime ve teknolojiye ilgim var. Bu sebeple bu dersleri seçtim."

Ö189: "Bu alanları seviyorum o yüzden."

Ö191: "Bu alanları daha yakın bulduğum için."

SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerine ilköğretim seçmeli dersler hakkında görüş ve tutumlarını sorduğumuz bu çalışmada; katılımcılar, öğrencilerin seçmeli dersler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların sadece %26'sı öğrencilerin seçmeli dersler konusunda yeterli bilgisinin olduğu söylemişlerdir.

Öğrencilerin seçmeli dersleri kendi inisiyatifleri doğrultusunda mı seçtikleri ile ilgili soruda, üniversite öğrencilerinin %50,2'si seçmeli derslerin tercihinin öğrenciye bırakılmadığı, %21,2'sinin kısmen öğrenciye bırakıldığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin %78,7'si seçmeli derslerin faydasına inanmaktadır. Kendileri tercih etmese de, bu derslerin öğrenci için çeşitli amaçlar doğrultusunda faydalı olduğunu belirtmektedir.

Üniversite öğrencilerine kendilerinin bu dersleri seçmek durumunda olmaları halinde, hangi dersleri seçecekleri ile ilgili soruya, din, ahlak ve değerler alanı seçmeli dersleri olan Kur'an-ı Kerim, Siyer ve Temel Dini Bilgiler derslerini seçeceklerini sırasıyla %52,1, %40,0 ve %41,6 gibi yüksek oranlarda ifade etmişlerdir.

Derslerin seçilme sebeplerinde ise %29 oranında çeşitli değişkenler açısından gerekli gördüklerini %26,5'lik bir oranla da dini sebeple tercih ettiklerini beyan etmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen verilerden hareketle; örtük amacımıza yönelik olarak, öğrenciler seçmeli dersleri, başarılı olabilecekleri ilgi alanlarından, kendilerine fayda sağlayan ve ileride gerekli gördükleri alanlardan tercih etme eğilimini taşıdığı ifade edilebilir. Bu sebeple seçmeli dersler öğrencilerin uygulama yapabilecekleri, çeşitli becerilerini geliştirmeye imkan tanıyan ve merak duygusunu uyandıracak alanlara yönelik olmalıdır. Okulun şartları bu açıdan iyileştirilmelidir. Merkezi yerleşim yerlerindeki her türlü yerel imkanlardan faydalanılmalıdır. Örneğin son zamanlarda her il merkezinde artan yüzme havuzu, paten salonları, güzel sanatlar atölyeleri, yerel tarihi mekanlar ve imkanı olan yerlerde kayak merkezleri seçmeli derslerin ortamına katkı sağlar hale getirilmelidir. Bu gibi imkanlar çeşitli riskler nedeniyle göz ardı edilmemelidir. Seçmeli dersler konusunda öğrencilerin kendi tercihlerini yapabilecekleri yeterli bilgilendirme sağlanmalıdır. Bu karar verme hakkının öğrencinin kendisi tarafından kullanılabilmesi öncelikli olarak sağlanmalıdır. Bilgilendirmeye velilerin de dahil edilmesi seçmeli derslerin amaçlarına ulaşmasında katkı sağlayacaktır. Akabinde gerektiği durumda öğrencinin yönlendirilmesi de sağlanabilir. Seçmeli dersleri belirlemede gereken bir diğer husus ta öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarının dikkate alınmasıdır. Her yaş dönemi aynı zamanda farklı ihtiyaçların ortaya çıktığı dönemlerdir. Gelişim ihtiyaçlarını karşılayabilen dersler bu

açıdan önemlidir ve ilgi çekebilir. Bireyin kimliğini oluşturan, önemli etkenlerden birisi olan, dinin doğru ve gelişim düzeylerine uygun biçimde verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin seçmeli dersleri tercih etmede ikinci önemli kriteri olan dini gereklilik konusu formal eğitimin ihmal etmemesi gereken bir hususdur. Özellikle din ve ahlak alanına yönelik oluşturulan seçmeli derslerin birbirini tekrar eden içeriklerden ve akıştan arındırılması derslerin dikkat çekiciliğini arttıracaktır.

KAYNAKÇA

Akay, Yasin – Çırakoğlu, Murat – Hancı, Burcu. "Ortaokul 5. ve 6. Sınıf Öğrenci ve Öğretmenlerinin Seçmeli Derslere İlişkin Görüşleri". *Elementary Education Online* 15/1 (2016): 1-22.

Altun, Adnan. "Eğitim Bilim Açısından Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Programına Eleştirel Bir Yaklasım". *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 10/3 (Aralık 2009): 97-109.

Bahçekapılı, Mehmet. *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri.* İstanbul: Yaygın Eğitim ve Kültür Derneği Yayınları, 2013.

Beauchamp, George A. "Curriculum Theory: Meaning, Development, and Use". *Theory Into Practice* 21/1 (01 January 1982): 23-27.

Çakmak, Özlem. "Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi". *Dicle Üüniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 11 (2008): 33-41.

Çetin, Bengü. *Eğitim ve Kalkınma İlişkisi: Türkiye Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, 2014.

Demir, Ayhan – Ok, Ahmet. "Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki Öğretim Üye ve Öğrencilerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşleri". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 12 (1996): 121-125.

Durdukoca, Şule Fırat – Arıbaş, Sebahattin. "İlköğretim Seçmeli Bilişim Teknolojileri Dersi 5. Basamak Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Malatya İli Örneği)". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8/1 (2011): 140-168.

Dündar, Süleyman. "Ders Seçiminde Analitik Hiyerarşi Proses Uygulaması". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 13/2 (2008): 217-226.

Eke, Canel. "Seçmeli Bilim Uygulamaları Dersinin Fen Bilimlerinin Öğretimi Açısından Önemi". *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2013): 182-188.

Ertürk, Selahattin. *Eğitimde Program Geliştirme.* Ankara: Edge Akademi, 2013.

Gündoğdu, Yusuf Bahri. "Seçmeli Din Derslerini Tercih Eden Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörler". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/2 (2015): 121 -155.

Karagözoğlu, Nazike. "Ortaokul 5. Sınıflarda Tercih Edilen Seçmeli Dersler ve Tercih Nedenlerinin Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi". *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5/1 (2015): 69-94.

Kaya, Mevlüt. "İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin problemleri (Samsun: O.M.Ü. İlahiyat Fakültesi örneği)". *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* (2001): 77-114.

Kaymakcan, Recep - Aşlamacı, İbrahim - Yılmaz, Mustafa - Telli, Adnan. *Seçmeli Din Eğitimi Dersleri İnceleme ve Değerlendirme Raporu.* İstanbul: DEM Yayınları, 2013.

Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu. Ed. Tanhan, Fuat – Aslan, Celal – Taşkın, Necdet. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013.

Korukçu, Adem. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerini Etkileyen Faktörler". *Değerler Eğitimi Dergisi* 10 (2012): 157-181.

Köylü, Mustafa. "Çağdaş Bir Eğitim Yaklaşımı Olarak Aktif Eğitim Modeli (İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Türkiye'de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılanması ve Geleceği Sempozyumu*. 27-28. İsparta: SDÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2004.

Meydan, Hasan. "Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (2013): 219-250.

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (EARGED). *Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Değerlendirilmesi Araştırması.* Ankara: MEB, 2008.

Milli Eğitim Bakanlığı. "Geçmişten Günümüze Kurul Karaları". Erişim: 30 Ekim 2019. https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-kurul-kararlari/icerik/152.

Milli Eğitim Bakanlığı. "Haftalık Ders Çizelgeleri". Erişim: 30 Ekim 2019. https://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/dosya/6.

Tanhan, Fuat – Zirek, Mehmet Serkan. "Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Seçmeli Ders Uygulamalarına Yönelik Görüşleri: Eğitsel Rehberlik Açısından Bir Değerlendirme". Ed. Fuat Tanhan – Celal Aslan – Necdet Taşkın, 32-39. *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013.

Tanrıverdi, Selami – Kardaş, Ferhat. "Öğretmenlerin, İdarecilerin ve Okul Psikolojik Danışmanlarının Ortaokullarda Seçmeli Ders Sürecine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi". *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu*. Ed. Fuat Tanhan – Celal Aslan – Necdet Taşkın, 80-85. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013.

Taş, Bilge Sonay. *İlköğretim 6, 7, ve 8. Sınıflar "Seçmeli Ders Programlarının" Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, 2004.

Turğut, Engin. "Rehberlik İlkeleri Açısından Seçmeli Ders Sürecinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi". *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu.* Ed. Fuat Tanhan – Celal Aslan – Necdet Taşkın, 86-94. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2013.

TÜBİTAK. "Türkiye'de Eğitimin Mevcut Durumu". Erişim: 25 Kasım 2019. www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/eik/EK1.pdf.

Uysal, Birgül. *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Öğ-*

renci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2015.

Ülgen, Gülten. "İlköğretim Okullarının. 6, 7, 8. Sınıflarında Seçmeli Dersler". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 8 (1992): 107-108.

www.memurlar.net, "Ortaokulların Seçmeli Ders İstatistikleri". Erişim: 17 Kasım 2019. https://www.memurlar.net/haber/464090/ortaokullarin-secmeli-ders-istatistikleri.html.

Yıldırım, Ali – Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2013.

Yıldız, Hatice – Çezik, Bülent. "Ortaokullarda Okutulan Seçmeli Derslerin Verimliliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri". *Millî Eğitim Dergisi* 216 (2017): 53-77.